

ҮНДСЭН ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙГ АРД НИЙТИЙН САНАЛ АСУУЛГААР БАТАЛСНЫ ДАРАА АЛБАЖУУЛАХ, ХЭВЛЭН НИЙТЛЭХ, ХҮЧИН ТӨГӨЛДӨРТ ТООЦОХ ПРОЦЕССТОЙ ХОЛБООТОЙ ЗАРИМ ОРНЫ ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ

Харьцуулсан судалгаа

Судалгааны код: СТ-18/214

АГУУЛГА

Үндсэн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг ард нийтийн санал асуулгаар баталсны дараа албажуулах, хэвлэн нийтлэх, хүчин төгөлдөрт тооцох процесстэй холбоотой зарим орны эрх зүйн зохицуулалт

1. Киргиз Улс

а) Бүгд Найрамдах Киргиз Улсын Үндсэн хууль

б) БНКУ-ын Ард нийтийн санал асуулгын тухай үндсэн хуульчилсан хууль

2. Эстони Улс

а) Бүгд Найрамдах Эстони Улсын Үндсэн хууль

б) БНЭУ-ын Ард нийтийн санал асуулгын тухай хууль

3. Ирланд Улс

а) Бүгд Найрамдах Ирланд Улсын Үндсэн хууль

б) БНИУ-ын Ард нийтийн санал асуулгын тухай хууль (1994)

4. Франц Улс

Судалгааны хураангуй

Төр, нийгэм, эдийн засаг, эрх зүйн системийн тогтвортой байдлыг хангах үүднээс Үндсэн хуульд оруулах нэмэлт, өөрчлөлтийг хуульчлан тогтоосон тусгай дэгээр зохицуулдаг бөгөөд энэхүү зохицуулалт нь улс орон бүрт өөр өөрийн гэсэн онцлогтой байна.

Судалгаанд хамрагдсан 5 улсад Үндсэн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг ард нийтийн санал асуулгаар эцэслэн баталсны дараа төрийн тэргүүн (Киргиз, Эстони, Ирланд, Өмнөд Солонгос), эсхүл үндсэн хуулийн шүүх (Франц) нь батламжлах (гарын үсэг зурах) буюу тунхаглан зарлаж байна.

Үндсэн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль албан ёсоор хэвлэгдсэн өдрөөс (Киргиз), Сонгуулийн төв хороо ард нийтийн санал асуулгын дүнг хүлээн зөвшөөрснөөр (Өмнөд Солонгос), хуульд өөрт заасан хугацаанд (Ирланд), хууль тунхагласнаас хойш 3-аас доошгүй сарын дараа (Эстони) хүчин төгөлдөр үйлчилж эхлэхээр зохицуулсан бол Франц Улсад энэ хугацааг тодорхой заасан зохицуулалт олдоогүй болно. Үүнээс үзэхэд, улс орон бүр Үндсэн хуульд оруулах нэмэлт, өөрчлөлтийн тухай хуулийг батламжлах, хүчинтэйд тооцох хугацаа, дэг харилцан адилгүй байгаа нь харагдаж байна.

а) Үндсэн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг ард нийтийн санал асуулгаар баталсны дараа баталгаажуулах эрх бүхий субъектын талаар:

Киргизийн Ард нийтийн санал асуулгын тухай Үндсэн хуульчилсан хуулиар “ард нийтийн санал асуулгаар батлагдсан шийдвэрт нэмэлт баталгаажуулалт шаардлагагүй”-гээр бүх нийтээр дагаж мөрдөх бөгөөд Үндсэн хуульд зааснаар Ерөнхийлөгч гарын үсэг зурна (хугацаа заагаагүй). Тус улсын туршлагаас үзэхэд, 2016 оны 12 дугаар сарын 11-ны өдөр ард нийтийн санал асуулгаар Үндсэн хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хууль батлагдсан бөгөөд энэ хуулийн 2 дугаар зүйлд заасны дагуу Ерөнхийлөгч нь уг хуульд гарын үсэг зурж, тунхагласан байна.

Ирланд Улсын Ерөнхийлөгч нь Үндсэн хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл Үндсэн хуульд нийцсэн эсэх, ард нийтийн санал асуулга хуулийн дагуу явагдсан эсэхийг хянан үзсэний дараа **гарын үсэг зурж, нийтлүүлнэ.**

Үндсэн хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг **Өмнөд Солонгост Ерөнхийлөгч** нь нэгдсэн дүнг хүлээн авсан даруйдаа **батламжлах, Эстонид Ерөнхийлөгч** нь нэн даруй **тунхаглахыг** эдгээр улсын Үндсэн хууль, Ард нийтийн санал асуулгын тухай хуульд тус тус заасан байна.

Франц Улсын Үндсэн хуулийн зөвлөлийн тухай хуульд зааснаар Үндсэн хуулийн зөвлөл буюу Үндсэн хуулийн шүүх нь ард нийтийн санал асуулгаар дэмжигдсэн хуулийг **зарлигаар баталгаажуулахаар** (хугацаа заагаагүй) заасан байна.

а) Бүгд Найрамдах Франц Улсын Үндсэн хууль

б) БНФУ-ын Үндэсний Ассамблейн дэгийн тухай хууль

в) БНФУ-ын Үндсэн хуулийн зөвлөлийн тухай хууль

5. Өмнөд Солонгос Улс

а) Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Үндсэн хууль

б) БНСУ-ын Ард нийтийн санал асуулгын тухай хууль

Улаанбаатар
2018 он

б) Үндсэн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг ард нийтийн санал асуулгаар баталсны дараа хүчин төгөлдөр үйлчилж эхлэх хугацааны талаар:

Эстонид ард нийтийн санал асуулгаар батлагдсан Үндсэн хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хууль нь хуульд өөрт заасан хугацаанд хүчин төгөлдөр болох бөгөөд энэ хугацаа нь хуулийг тунхагласнаас хойш 3-аас доошгүй сар байхаар тус улсын Үндсэн хууль, Ард нийтийн санал асуулгын тухай хуульд тус тус заасан байна.

Киргизэд ард нийтийн санал асуулгаар батлагдсан аливаа шийдвэр нь ард нийтийн санал асуулгын асуултын томъёололд тусгайлан заагаагүй бол **албан ёсоор хэвлэгдсэн өдрөөс** эхлэн хүчин төгөлдөр болно. Харин 2016 оны ард нийтийн санал асуулгаар батлагдсан Үндсэн хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн тухайд уг хуулийн 2 дугаар зүйлд хууль албан ёсоор хэвлэгдсэн өдрөөс хойш **15 хоногийн дараа хүчин төгөлдөр болохоор** заасан байсан.

Өмнөд Солонгосын Үндсэн хуульд зааснаар Сонгуулийн төв хорооноос ард нийтийн санал асуулгын дүнг **хүлээн зөвшөөрснөөр** Үндсэн хуульд оруулах нэмэлт, өөрчлөлт хүчин төгөлдөр болно.

Ирланд болон **Францад** Үндсэн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр үйлчилж эхлэх хугацааг тодорхой заагаагүй байна.

Ирландын хувьд ард нийтийн санал асуулгын урьдчилсан дүн гарсны дараа сонгуулийн хэсэгт томилогдсон эрх бүхий албан тушаалтан ард нийтийн санал асуулгын дүнгийн тухай түр гэрчилгээ олгож, албан ёсны сонинд нийтэлнэ. Ийнхүү нийтэлснээс хойш 7 хоногийн дотор иргэдээс ард нийтийн санал асуулгын талаар Дээд шүүхэд гомдол гаргаж болох бөгөөд хэрэв гомдол гараагүй, эсхүл гомдлыг хэрэгсэхгүй болсон тохиолдолд ард нийтийн санал асуулгын тухай гэрчилгээг албан ёсны болгоно.